

PODRAVSKO VIŠEGRANIČJE - PRISTUPI, CILJEVI I METODE ISTRAŽIVANJA

MULTIPLE BORDERLANDS OF PODRAVINA REGION - DIFFERENT APPROACH, OBJECTS AND METHODS OF RESEARCH

Dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević, Ph.D.

Profesorica u mirovini
Draškovićeva 23, Zagreb
mira.kolar@zg.htnet.hr

Mr. sc. Hrvoje Petrić, M.A.

Zavod za hrvatsku povijest
Institute of Croatian history
Filozofski fakultet
Faculty of Philosophy
Ivana Lučića 3, Zagreb
h.petric@inet.hr

Primljeno / Received: 29. 10. 2005.

Prihvaćeno / Accepted: 20. 11. 2005.

Rad ima dvije pozitivne recenzije / The paper has two positive reviews

UDK/UDC 94 (497.5-3)

Pregledni rad / Reviews

SAŽETAK

U radu su predstavljene zamišljena istraživanja Podravskog višegraničja srednjeg dijela toka rijeke Drave te prostorno široko zamišljenih prostora s njene lijeve i desne obale. U povijesnom kontekstu ovo područje uz Dravu, Muru i njihove pritoke nikada nije proučavano kao cjelina i prostor gdje su se ispreplitali brojni utjecaji, naročito s ekohistorijskog gledišta. Autori su proučavanje Podravskog višegraničja zamislili kao "međurazinu" između mikrohistorije i makrohistorije. Za razliku od mikrohistorije usmjerene na istraživanje razmjerno homogenih ljudskih zajednica mikrohistorija Podravskog višegraničja je već u ishodištu usmjerena na istraživanje razmjerno ili izrazito heterogenih ljudskih zajednica. Po drugoj strani, granica na rijeci Dravi (izuzev razdoblja od sredine 16. do kraja 17. stoljeća kada je Drava predstavljala

SUMMARY

The paper presents the research of Podravina multiple-bordered region, as a territory from the mid-flow of River Drava and wide spatial regions on Drava's left and right river banks. In historic context, this area alongside Rivers Drava, Mura and their affluent streams have never been studied or researched as a whole, or a compact territory, yet numerous influences, particularly in environmental and historical standpoint, intertwined here. The authors planned the research of Podravina multi-bordered region as an "intermediate level" between micro-history and macro-history. While in general micro-history aims to research relatively homogenous human societies and/or settlements, the micro-history of Podravina multiple-bordered region from the very start aims to research relatively or extremely heterogeneous human societies/settlements. On the other

riječnu imperijalnu habsburško-osmansku granicu) pa sve do 1918. godine najčešće nije bila ona koja dijeli već ona koja spaja. Zbog toga su ova istraživanja usmjerena na spajanje istraživačkih potencijala sa svih dravskih obala (s lijeve i desne strane, uzvodno i nizvodno - uključujući i obale pritoka rijeke Drave), ali i najšireg povezivanja naroda, ljudi, naselja i okoliša s ciljem konstruiranja zajedničke europske podravske komparativne povijesti.

Ključne riječi: rijeka Drava, komparativna povijest, povijest okoliša, višegraničje

ŠTO JE PODRAVSKO VIŠEGRANIČJE?

Podravsko višegraničje¹ bi, u užem smislu, obučalo prvenstveno srednji tok rijeke Drave (s pritocima - Dravinjom, Pesnicom, Murom sa njenim pritocima, Bednjom, itd.) te prostore koji njemu gravitiraju: Južna Štajerska (oko Maribora, prostor koji se u Sloveniji naziva "Spodnje Podravlje s Prlekijo" - oko Ptuja, Ormoža i Ljutomera), južne dijelove nekadašnjih ugarskih županija - Vas-Željezno (s Prekomurjem), Zala (s Međimurjem i Prekomurjem), Somogy (s Prekodravljem), sjevernog dijela hrvatsko-slavonskih županija - Križevačke (odnosno kasnije Bjelovarsko-križevačke) i Varaždinske, prostor Slavonske krajine odnosno Varaždinskog generalata - prvenstveno Đurđevačku, Križevačku, Koprivničku i Ivaničku kapetaniju odnosno u kasnijem

hand, the border on River Drava (except for period mid-16th until the end of 17th century, when Drava was an imperial river borderline between the Austro-Hungarian and the Ottoman Empires) in most cases represented the uniting - not dividing - line. This is why this research aims at linking all research potentials of all Drava banks (left and right, upstream and downstream - including the banks of Drava joining affluent streams) and the widest linking of nations, people, settlements and environment, in hope that it can help build a joint European comparative history of Podravina.

Key words: River Drava, comparative history, environmental history, multiple borderlands

WHAT IS PODRAVINA MULTIPLE-BORDERLAND?

Podravina multiple-bordered region¹ should primarily envelop the mid-stream of River Drava (with affluent streams - Dravinja, Pesnica, Mura and their affluent streams, Bednja, etc.) and the gravitating areas: Southern Styria (around Maribor, a region in Slovenia called "Spodnje Podravlje s Prlekijo" - around Ptuj, Ormož and Ljutomer), southern parts of the then Hungarian counties - Vas-Željezno (with Mura region), Zala (with Međimurje and Prekomurje), Somogy (with Prekodravlje), northern part of Croato-Slavonian counties - Križevačka (later on, Bjelovarsko-križevačka) and Varaždinska, the area of Slavonian Military Border, i.e.

¹ Autori ovoga članka: prof. dr. sc. Mira Kolar i Hrvoje Petrić su na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2001. do 2003. izvodili dva izborna kolegija vezane uz Podravsko višegraničje od početka 17. do kraja 20. stoljeća. Kolegij izvođen 2001./2002. bio je usmjeren na prostore uz rijeke Dravu i Muru, dok je kolegij predavan 2002./2003. težište obrade imao na prostorima uz rijeke Dravu i Dunav.

At University of Zagreb School of Liberal Arts (Dept of History) the authors of this paper, Ret.Prof. Mira Kolar Ph.D. and Hrvoje Petrić in the period 2001-2003. had two optional courses of lectures, linked to Podravina multiple-bordered region of early 17th to the late 20th century; the 2001./2002 course aimed at regions alongside rivers Dravu and Mura, while the 2002./2003 course covered regions along Drava and the Danube.

razdoblju Đurđevačku i Križevačku pukovnicu, te prostore koji su bili pod osmanskim vlašću - Požeški, Pakrački (Cerničkog, Čazmanskog) i Kaniški sandžak (odnosno u ranijem, ali i kasnijem periodu Virovitičku i Baranjsku županiju).

Osim spomenutih prostora pojam podravske višegraničja bi se u nekim aspektima mogao proširiti i na kraj donjeg toka rijeke Drave (ono što danas nazivamo Slavonijom i Baranjom s hrvatske te istočnih dijelova mađarske Transdanubije-Prekodunavlja). To je prostor gdje se Drava ulijeva u Dunav i ima čitav niz specifičnosti u odnosu na prostor koji smo nazvali Podravsko višegraničje (kojem je ipak težište na prostorima koji gravitiraju srednjem toku rijeke Drave s njenim pritocima) pa bi prema tome ovom Podunavskom višegraničju (s težištem na Baranji i hrvatskom te vojvođanskom Podunavlju) trebalo posvetiti posebni niz zasebnih istraživanja.

Moramo naglasiti da će u nekim istraživačkim zadacima unutar proučavanja Podravske višegraničja ponekad trebati posegnuti za komparacijama procesa koji su se odvijali i oko gornjeg toka rijeke Drave koji pripada Tirolu (oko grada Lienz) i Koruškoj (sa gradovima: Spittal an der Drau, Villach/Beljak, Ferlach, Völkermarkt/Velikovec, Dravograd itd) s austrijske strane te prostora oko izvorišta Drave (sa životopisnim gradom Toblach/Dobbiaco te starom benediktinskom opatijom i urbanom jezgrom Innichen /San Candido) koje je danas u talijanskoj provinciji Trentino - Alto Adige. Istraživanja će biti nužno usmjeriti i na područje dravskih pritoka - poput srednjeg Mure - sve do prostora oko Graza u Austriji.

Podravsko višegraničje je prostor kontakta peripanonskog i predalpskog prostora, jedno od područja gdje su se susrele Habsburška Monarhija i Osmansko Carstvo. Na dijelu ovog prostora se od 16. stoljeća formira vojnokrajško područje (hrvatsko-slavonskih, ugarskih i osmanskih krajina) sa svim svojim posebnostima. Bliskosti između Osmanskog Carstva i Habsburške Monarhije postoje bez

Varaždinske Generalate - primarily Đurđevačka, Križevačka, Koprivnička and Ivanička Captaincies, later on Đurđevačka and Križevačka Regiments, as well as the areas under the Ottoman Empire - Požeški, Pakrački (Cernički, Čazmanski) and Kaniški sandžak, sub-provinces (in earlier, and in later periods as well, Virovitička and Baranjska counties).

Beside the areas mentioned, the term 'Podravina multiple-bordered region' in some aspects could be extended to the region of River Drava lower stream (what we today call Slavonija and Baranja in Croatia, and eastern parts of Hungarian TransDanube-Prekodunavlje). This is where Drava flows into the Danube with an array of specific characteristics, relating to what we call Podravina multiple-bordered region (which nevertheless gravitates to mid-stream of River Drava and its affluents). This is why we should pay special attention and dedicate separate research to this Danube multiple-bordered region as well (focused on Baranja, Croatian and Vojvodina's Danube region).

We need to stress out that certain research tasks within Podravina multiple-bordered region will sometimes need to be compared to processes undergoing along upper Drava flow, that belongs to Tirol (around Lienz) and Corinthia (towns Spittal an der Drau, Villach/Beljak, Ferlach, Völkermarkt/Velikovec, Dravograd etc.) on the Austrian side, and areas around Drava source (with colorful town of Toblach/Dobbiaco and an old Benedictine abbey and an urban core Innichen/San Candido) today situated in Italian province of Trentino - Alto Adige. A research should be directed at River Drava affluent streams - just like midstream of Mura - all the way to areas around Graz, Austria.

Podravina multiple-bordered region is where Peripannonian and Prealps regions meet, one of the areas where the Hapsburg and the Ottoman Empires met. Parts of these regions from 16th century formed military border areas (Croato-Slavonian, Hungarian and Ottoman Military Borders), with all their individual characteristics. There is evidence

obzira na njihova međusobna neprijateljstva neprijatelji. Habsburške i osmanske strukture moći dugu funkcioniraju na usporedno prepoznatljive načine. S jedne strane, oba imperija imaju trajne interese za hegemonijom na svim svojim granicama, što jedinama stvara trajna imperijalna neprijateljstva na Istoku (npr. Perzija), a drugima na Zapadu (npr. Francuska). Kada god im je u zajedničkom interesu u situacijama takvih sukoba, Habsburška Monarhija i Osmansko Carstvo će prije imati razumijevanje jedni za druge nego što će poštivati zajedničke interese u ime vjerskih, vrijednosnih ili nekih drugih načela. Otuda će i područje njihova kontakta u na prostoru Podravskog višegraničja istraživano na razinama imperijalne nadodređenosti, uvijek imati i iznimno slojevitou i iznimno složenu povijesnu zbilju, koja će bilo s voljom njezina žiteljstva ili bez njegove volje uvijek biti sastavni dio njegove svakodnevice. Osim susreta Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva ovo je područje ranije bilo i kontaktnim prostorom habsburških zemalja te zemalja okupljenih pod krunom Sv. Stjepana (tj. Hrvatskog kraljevstva s jedne te Mađarskog kraljevstva s druge strane). Povlačenjem granica Osman-skog Carstva prema jugu (nakon Karlovačkog mira 1699.), čitav je prostor Podravskog višegraničja uklopljen u sastav Habsburške Monarhije. On je unutar nje opet predstavljao kontaktni prostor Vojne krajine, Ugarske, civilnog dijela Hrvatske te Štajerske. U svakom slučaju Podravsko se višegraničje, tijekom ranoga novog vijeka, može smatrati širim prostorom Triplex Conifiniuma ili Tromeđe habsburških, osmanskih i mletačkih krajišta, odnosno barem njegovim "sjevernim dijelom".²

of closeness between these two empires, the Hapsbrug and the Ottoman, regardless of their mutual hostility. Both empires had their own parallel power structures, which could be compared and distinguished. On one hand, both empires had permanent interests in hegemony within their own borders, creating permanent imperial hostilities in the East (i.e. Persia), and different ones in the West (i.e. France). Whenever it was in their common interest in situations that such conflicts arised, the Hapsburg and the Ottoman Empires had understanding for each other, rather than to ignore common interests because of religious, moral values or other principles. This is why their contacts in/at Podravina multiple-bordered region were explored as imperial subordination, but always with complex multi-layered historic reality, either through expressed wish of the population here, or without it, always present in their everyday lives. Beside the contacts of the Hapsburg and the Ottoman Empires, the region had been subjected to contacts with other Hapsburg Empire nations, as well as those under the crown of St. Stjepan (Croatian Kingdom on one side, and Hungarian Kingdom on the other side). By withdrawing the Ottoman Empire borderline to the south (after the Karlovac Peace Accord in 1699), the entire area of Podravina multiple-bordred region was included into the Hapsburg Monarchy. From within, it represented itself a contact area between the Military Border, Hungary, civil, non-military part of Croatia and Styria. In any case, Podravina multiple-bordered region, throughout the early New Era, could be considered a greater area of Triplex Conifinium or Triborder of Hapsburg, Ottoman and Venetian border regions, or at least its "northern part".²

² O projektu Triplex Conifinium, usp. D. Roksandić, Triplex Conifinium, Prilozi, 30, Sarajevo 2001., str. 43-61. Ovaj članak je dijelom inspiriran radom D. Roksandića o projektu Triplex Conifinium te je dio spoznaja iz spomenutog teksta ugrađen u ovaj rad.

On project Triplex Conifinium, comp. D. Roksandić, Triplex Conifinium, Prilozi, 30, Sarajevo 2001., pp. 43-61. This paper in part inspired by works of D. Roksandić on project Triplex Conifinium and parts of his research included in this paper.

POTREBA ISTRAŽIVANJA PODRAVSKOG VIŠEGRANIČJA

U povijesnom kontekstu ovo područje uz Dravu, Muru i njihove pritoke nikada nije proučavano kao cjelina i prostor gdje su se ispreplitali brojni utjecaji. Tu je osobita mogućnost proučavanju ovoga prostora poglavito ekohistorijskim i ekonomsko-historijskim pristupom, ne zatvarajući se ni pred drugim mogućim pristupima.

Istraživanja Podravskog višegraničja³ trebala bi biti usmjerena na spajanje istraživačkih potencijala sa svih dravskih obala (s lijeve i desne strane, uzvodno i nizvodno - uključujući i obale pritoka rijeke Drave), ali i najšireg povezivanja naroda, ljudi, naselja i okoliša s ciljem konstruiranja zajedničke europske podravske komparativne povijesti. Postoje međutim brojna istraživanjima šireg okruženja ovog višegraničja, pogotovo na međunarodnom kulturno-povijesnom simpoziju Mogersdorf (Modinci). Povezivanjem, dopunskim istraživanjem, a onda i usaglašavanjem tema i problema koji su bili izloženi na međunarodnim znanstvenim skupovima - Mogersdorfu, mogle bi se istražiti zajedničke osnove kultura i integracija, osobito onih koje su dolazile kao vjerski ili vojnički poticaji. Istraživanja bi trebala obuhvatiti istraživače iz Austrije, Mađarske, Slovenije i Hrvatske, ali i istraživače drugih naroda (npr. Mađara, Austrijanaca, Slovenaca, Srba, Židova, Slovaka, Čeha, Makedonaca, Talijana, Nijemaca itd.). Primjerice u Koprivnici i Varaždinu imamo u 18. stoljeću vrlo jake grupe pravoslavnih trgovaca podrijetlom iz europskog jugoistoka, a na široki prostor oko Koprivnice i Križevaca ranije se doselilo relativno brojno ruralno pravoslavno vlaško

NECESSARY RESEARCH OF PODRAVINA MULTIPLE-BORDERED REGION

Within the historic context, this area along the rivers Drava, Mura and their affluent streams has never been studied as a whole, a region where many influences intertwined. There is a wonderful opportunity to study this region, especially by taking an environmental- and/or economic-historical approach, not excluding other possible approaches.

Research of Podravina multiple-bordered region³ aimed at linking all research potentials from all banks of River Drava (left and right, upstream and downstream - including Drava affluent streams), but also the widest connection of nations, people, settlements and environment in order to help build a joint European comparative history of Podravina. However, there are a number of research projects of the wider environment of this multiple-bordered region, especially at Mogersdorf International cultural/historical symposium (Modinci). By getting in touch, additional research, collaboration and coordination of research topics and subjects to be presented at international scientific symposiums - we can explore common background of our cultures and integrations, particularly those influenced by religion or the military. Research should include researchers from Austria, Hungary, Slovenia and Croatia and those from other nations as well (ie. Hungarians, Austrians, Slovenes, Serbs, Jews, Slovaks, Czechs, Macedonians, Italians, Germans etc). For example, in Koprivnica and Varaždin in 18th century we had very strong groups of Orthodox traders,

³ Unutar projekta «Triplex Confinium – hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu» utemeljen je 2001. izvedbeni projekt «Podravska višegraničja» odnosno «Podravsko višegraničje» <http://www.ffzg.hr/pov/zavod/triplex/dravavalleyhrv.htm>

Within the project «Triplex Confinium – hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu» in 2001. we had a project «Podravska višegraničja» or rather «Podravsko višegraničje» (Podravina multiple-bordered region) <http://www.ffzg.hr/pov/zavod/triplex/dravavalleyhrv.htm>

stanovništvo. Boravak i djelovanje vojnih časnika njemačkog govornog jezika iz najrazličitijih dijelova Monarhije ostavilo je traga u strukturama, svakodnevnom životu i pojedinim obiteljima na čitavom području, što je osobito uočljivo vidom u prezimena (npr. u Leksikon prezimena SR Hrvatske, Zagreb 1976.).

Na temelju ovih integracija moguće je objasniti svakodnevno ponašanje ljudi na ovom području, koji su relativno tolerantniji prema drugima kako na području kulture tako i običaja, na što svakako utječu topografske karakteristike, ali i činjenica da veze nisu bile zasnovane na ratovanju već na nužnosti zajedničkog povezivanja radi stvaranja novih društvenih vrijednosti.

Granica na rijeci Dravi (izuzev razdoblja od sredine 16. do kraja 17. stoljeća kada je Drava predstavljala riječnu imperijalnu habsburško-osmansku granicu) pa sve do 1918. godine najčešće nije bila ona koja dijeli već ona koja spaja. Primjerice ban Jelačić je 1848. godine morao upotrijebiti svu svoju vještinu i snagu da se dio ovog kraja ne utopi u mađarskoj revoluciji. Isto tako protestantizam je na ovom području uhvatio čvršći korijen nego u nekim drugim krajevima, a jednako je moguće pratiti te utjecaje na polju kulture življenja i gospodarstva, gdje su nezadrživo prodirali mađarski, austrijski i slovenski utjecaji, što je moguće vidjeti na predmetima kulture "in situ" i u jezičnim utjecajima, a pogotovo u nazivlju alata i predmeta kućene uporave. Isto tako je moguće pronaći "otoke" koji su se ogromnom silinom odupirali svakom stranom utjecaju, čuvajući vlastitu tradicionalnu kulturu. Također je važno istaknuti da je ovaj prostor istovremeno često bio podvrgnut miješanju raznih kulturnih utjecaja.

originating from the Europe's Southeast; the greater area of Koprivnica and Križevci had an earlier coming of relatively numerous rural Orthodox population of Vlach. Residence and activities of German officers and soldiers from various parts of the Monarchy left a trace in social structures, everyday life and some families in the entire area, which is particularly noticeable in family names of people here (for example, Socialist Rep. of Croatia's Lexicon of names, issue Zagreb, 1976.).

Based on these integrations, it's possible to explain everyday behaviour of people in this region, being relatively more tolerant to others, not only in culture, but also in customs, most certainly influenced the topography characteristics, and also the fact that the ties did not depend on warring, but on necessity of living together and creating new social values.

Borderline on River Drava (except for the period from mid-16th till the end of 17th century when Drava represented the imperial river border between the Austro-Hungarian and the Ottoman Empires) all the way to 1918 was being the line that united, not divided people. For example, The Viceroy Jelačić in 1848 had to use all his skills and strength to keep parts of this region from drowning in the Hungarian revolution. The same applies to Protestantism, which was more deeply rooted in this region than in some other areas. We can trace as easily the influences in lifestyles and economy, when Hungarian, Austrian and Slovenian influences were unstoppable. This can be seen in cultural objects "in situ" and in languages, especially in names of tools and household objects. We can also find isolated "islands" which applied mighty resistance to any foreign influence, keeping their own traditional culture. Also, it's important to stress that this region was subject of meddle and influences by different cultures at the same time.

PODRAVINA U UŽEM SMISLU - JEZGRA PODRAVSKOG VIŠEGRANIČJA

Središnji dio istraživanja Podravskog višegraničja predstavlja Podravina u užem smislu riječi. Podravina za razliku od istoimenog geografskog pojma obuhvaća uže područje, tj. područja koja gravitiraju gradovima Ludbregu, Koprivnici i Đurđevcu. Zapadniji varaždinski prostor naziva se "varaždinstina", a tamošnji stanovnici se regionalno ne osjećaju Podravicima. Istočnije od Đurđevca, po prilici od Staroga Graca na istok, nalazi se Slavonija koja obuhvaća veliki dio pridravskog prostora, na kojem se stanovnici regionalno izjašnjavaju kao Slavonci.

Podravina (u užem smislu: dalje Podravina) obuhvaća prostor između rijeke Drave na sjeveru i pobrđa Bilogore odnosno sjevernih ogranaka Kalničkog gorja na jugu. Podravina kao kulturno-povijesni pojam nastaje u kasnom srednjem vijeku. Stariji i danas potpuno potisnuti regionalni pojam identičan Podravini je bio Komarnica. Do sredina 14. stoljeća je na prostoru koji danas obuhvaća pojam Podravine postojala Komarnička županija koja je kasnije uključena u sastav Križevačke županije. Kasnije je ostao pojam Komarničkog arhidakonata kao dijela Zagrebačke biskupije. Najkasnije do početka 16. st. administrativni i kulturni pojam Komarnice pretvara se u pojam Podravine. Npr. student na sveučilištu u Beču, Stjepan iz Struge se 1516. deklarira kao "Podrawicz", što ukazuje na početno stvaranje kulturno-povijesnog pojma Podravine i Podravaca, a istim su pojmom zapravo obuhvaćeni sjeverni odnosno pridravski teritoriji Križevačke županije (tj. nekadašnje prostore Komarničke županije).

Istočne kulturne granice Podravine formirane su habsburško-osmanskim razgraničenjima tj. pojam Podravina obuhvaća danas samo ona područja koja su ostala u sastavu Varaždinskog generalata, čija je

PODRAVINA IN A STRICT SENSE - A CORE OF PODRAVINA MULTIPLE- BORDERED REGION

The central research of Podravina multiple-bordered region refers to Podravina in a strict, narrow sense of the word. In contrast to its geographic term, it applies to a narrower area, or rather, areas which gravitate to towns of Ludbreg, Koprivnica and Đurđevac. Varaždin area, more to the west, is called "varaždinstina", and in regional sense - the population there does not feel Podravina people themselves. To the east of Đurđevac, approximately from Pitomača to the east, there is Slavonia, enveloping a great part of Podravina, yet population there feel and call themselves Slavonians.

Podravina (in its narrow sense; hereinafter Podravina) refers to the area between River Drava on the north, foothills of Bilogora, or northern parts of Kalnik hills on the south. As a cultural-historical term, Podravina was created in the late Middle Ages. An older, today completely vanished regional term for Podravina - was Komarnica. Until the mid-14th century, on today's territory of Podravina, there was Komarnička county, which was later on included into Križevačka county. What was left of it, was only the name - Komarnica Archdeaconry, as a part of Zagreb diocese. By the beginning of 16th century, the administrative and cultural term "Komarnica" was turned into Podravina.

For example, a Vienna university student, Stjepan from Struga, in 1516 declared himself as a "Podrawicz", which indicates a seed of future cultural-historical term of Podravina (region and people); the same term at the same time describes northern territory along Drava of Križevačka County (i.e. the former areas of Komarnica County).

Eastern cultural borders of Podravina formed with the Hapsburg - Ottoman demarcations, defining the term "Podravina" today as areas, are identical to those that were left over in the Varaždin Generalate (its

istočna granica bila identična srednjovjekovnoj granici između Križevačke i Virovitičke županije. Istovremeno se prostor dijela Križevačke županije uz rijeku Dravu (oko Ludbrega) naziva podravskim distriktom. Time je na kraju srednjega i na početku ranoga novog vijeka formirana Podravina u današnjem smislu riječi. Ona u 16. stoljeću na krajiškom području obuhvaća Koprivničku i Đurđevačku kapetaniju, a u provincijalnom dijelu podravski distrikt Križevačke županije. I danas se stanovnici regionalno osjećaju Podravicima gotovo isključivo na ovim područjima, iako i na prostorima uzvodno i nizvodno tamošnji stanovnici imaju izrazito jaku povezanost s rijekom Dravom.

U vojnokrajiškom dijelu su od 16. stoljeća glavna središta bili grad Koprivnica i utvrda te ujedno trgovište Đurđevac, a u provincijalnom se kao središte formira Ludbreg. Time su još prije više od četiri stoljeća utemeljena tri temeljna nodalno-funkcionalna središta Podravine pa stoga do danas govorimo o Ludbreškoj, Koprivničkoj i Đurđevačkoj Podravini. Meandriranjem toka rijeke Drave 1710. Legrad kao važno trgovište prelazi fizički iz Međimurja u Podravinu, no Legrad se ne razvija u četvrto podravsko središte već počinje nazadovati što je na kraju rezultiralo njegovim pretvaranjem iz gradskog u seosko naselje. U 17. stoljeću je Podravina gotovo u cijelosti bila pograničnom regijom prema Osmanskom Carstvu jer je istočne prostore (oko Virovitice) obuhvaćao Požeški, a teritorije sjeverno od rijeke Drave (oko Nagykanizse) Kaniški sandžak.

Potpisivanjem Karlovačkog mira 1699. Podravina prestaje biti pograničnom regijom, ali zadržava zasebni regionalni identitet u odnosu na susjedna područja. Sredinom 18. stoljeća Koprivnica prestaje biti dijelom Slavonske vojne krajine (Varaždinskog generalata), a na preostalom vojnokrajiškom teritoriju se utemeljuje Đurđevačka pukovnija. Tako se sve do razvojačenja Đurđevačke pukovnije 1871. zadržao dvojni kulturni, gospodarski i društveni razvoj dviju Podravina

eastern border identical to medieval border between Križevačka and Virovitička Counties). At the same time, a part of Križevačka County alongside River Drava (around Ludbreg) is called Podravina district. This is when the late Middle Ages and early New Era defined Podravina in today's sense of the word. In 16th century, it includes Koprivnička and Đurđevačka Captaincy in the military border area, and in its provincial part it included Podravina district of Križevačka County. Even today, the local population of the region feels like Podravina people, almost exclusively here, even though other areas upstream and downstream people have kept strong connection to River Drava.

In military border area, from 16th century the center of the region were the town of Koprivnica and a fortification / trading place of Đurđevac, with Ludbreg coming up as a provincial center. So, it was more than four centuries ago, when three main financial-functional centers of Podravina were formed, thus today we speak of Ludbreg's, Koprivnica's and Đurđevac's Podravina. After meandering of River Drava in 1710, an important marketplace Legrad was physically moved from Međimurje to Podravina, yet Legrad never developed into the fourth Podravina pillar, slowly lagging behind which eventually resulted in its transition from an urban, into a rural settlement. In 17th century, almost entire Podravina was a borderline area on the outside borders between the Hapsburg and the Ottoman Empires, as the eastern areas (around Virovitica) were engulfed by the Ottoman's Požeška sub-province, or sandjak, with territories north of Drava (around Nagykanizsa) forming Kaniški sandjak

After the Karlovac Peace Treaty was signed in 1699, Podravina ceased to be a borderline region, but it retained a separate regional identity in relation to neighboring areas. In mid-18th century, Koprivnica ceased to be a part of Slavonian Military Border (Varaždin Generalate), with remaining

- vojnokrajiške i civilne. Nakon 1871. Podravina se nastavlja razvijati u jedinstvenom društvenom i gospodarskom sustavu Banske Hrvatske. Ovako shvaćena Podravina, od kasnoga srednjega vijeka do današnjih dana, više nije obuhvaćala jedinstvenu političku ili administrativnu cjelinu već je "podravski" regionalni identitet građen na kulturno-povijesnoj i ekohistorijskoj osnovici te prirodno-geografskoj odrednici pridravске nizine tj. prostora između rijeke Drave i bilogorsko-kalničkih pobrđa.

PODRAVSKO VIŠEGRANIČJE U HISTORIOGRAFIJI

Prostor šire shvaćenog Podravskog višegraničja u historiografiji, izuzevši tekstove sa znanstvenih skupova - Mogersdorf, postaje značajan faktor tek nakon završetka Drugoga svjetskog rata, kada su počele izlaziti periodične stručne publikacije - Zbornik Muzeja grada Koprivnice, Zbornik Muzeja grada Varaždina, Podravski zbornik, Muzejski vjesnik, Podravina itd, te kada su osim kalendara počele izlaziti brojne monografije različitog sadržaja. Iako je težište ovim monografijama stavljeno na 20. stoljeće, ispod površine nezadrživo je nadirala burna i vrlo neujednačena prošlost. Slobodni kraljevski gradovi kakvi su bili Varaždin, Koprivnica i Križevci, vojne pukovnije đurđevačka i križevačka, civilno područje u Križevačkoj i Varaždinskoj županiji s veleposjedima u Martijancu, Ludbregu, Velikom Bukovcu, Rasinji, u okolici Varaždina, Trakošćanu, na južnoštajerskom prostoru, Prekomurju, Međimurju te na prostoru mađarskih županija - Željezno (Vas), Zala, Šomođ (Somogy) i Baranja, postali su predmet proučavanja mnogih, kako ljudi iz struke, tako i onih koji su došli u posjed povijesne građe. Rezultat toga je relativno

military border areas forming Đurđevac Regiment. So it kept a dual cultural, economic and social development and growth of two parts of Podravina - military and civil - all the way up to 1871, when Đurđevac Regiment was disbanded. After 1871, Podravina continues to grow in the unique, social and economic system of Banska Hrvatska (governed by a viceroy). Podravina seen in this way, from late medieval times until today, has no longer been unique political or administrative entity, as "Podravina regional identity" has been based on cultural-historical-environmental foundations of Podravina lowlands, or rather, areas between River Drava and foothills of Kalnik and Bilogora.

PODRAVINA MULTIPLE-BORDERED REGION IN HISTORIOGRAPHY

The area of greater Podravina multiple-bordered region in historiography, except for Mogersdorf scientific papers, became important factor only after the end of World War Two, when periodical scientific papers were being published first - Koprivnica Museum publication, Varaždin Museum publication, Podravina Anthology Museum bulletin, Podravina historical bulletin, etc., when various publications and monograph books, other than simple calendars, were being published. Although they all were focused on 20th century, more and more earlier history was unstoppably surfacing, to bring eventful, uneven past. Free royal boroughs, towns with royal charters, like Varaždin, Koprivnica and Križevci, military regiments like Đurđevačka and Križevačka, civil, non-military areas within Križevačka and Varaždinska counties, with large estates in Martijanec, Ludbreg, Veliki Bukovec, Rasinja, vicinity of Varaždin, Trakošćan, in southern Styria, in Prekomurje, Međimurje, as well as in areas within Hungarian counties - Željezno (Vas), Zala, Šomođ (Somogy) and Baranja. They all became subjects of numerous studies, research made both by

mnoštvo objavljenih monografija varirajuće kvalitete i nažalost vrlo malo objavljenih izvora. Danas se ti radovi moraju upotpuniti, revalorizirati i reinterpreirati, a dokumenti pisani kajkavskim narječjem, slovenskim, mađarskim, njemačkim i latinskim jezikom zahtijevaju posebno proučavanje. Pri tome će se uvijek naići na vrlo jaka miješanja vidljiva u jeziku, ali i u onome o čemu ti dokumenti pišu, dakle u sadržaju dokumenata.⁴

Suvremena istraživanja demografskih promjena na temelju matičnih knjiga rođenih, umrlih i vjenčanih su tek na početku, kao i istraživanja vezana uz proučavanje katastarskih i gruntovnih knjiga, odnosno proučavanja karata. Iako su neki od tih izvora očuvani samo fragmentarno, ono što nam je sačuvano nesumljivo će otkriti izvanredno jako genetsko, ali i kulturno miješanje koje proističe iz potreba praktičnog svakodnevnog života.

PLAN ISTRAŽIVANJA

U prvoj fazi bi trebalo izvršiti registraciju spoznatoga i postignutoga, kroz izradu bibliografije objavljenih radova, članaka, rasprava i monografija.⁵ Pri istraživanju građe u arhivima svakako bi trebalo izrađivati regeste dokumenata, popise fondova i onoga što se u njima nalazi. To bi sve trebalo objaviti kako bi bilo dostupno što je moguće većem broju istraživača. Osim toga važno je i sustavno populariziranje rezultata istraživanja čemu mogu pomoći strukovne udruge

historians and those who were in possession of historic documents. It resulted in relatively large number of published monograph books of different quality, with too little publicized sources.

Today, those studies need to be additionally verified and updated, revalued and reinterpreted, and documents written in kaj-dialect, in languages like Slovenian, Hungarian, German and Latin require special research.

In doing so, we probably will be confronted with problems of different language problems, meddle or blending, tampering in language, and the facts those documents speak of, hence, in the very content of these documents.⁴

Modern, contemporary research of demographic changes, based on birth, death and marriage records, is in its early stage, as well as research of cadaster and land registry books. Although some of these sources have been preserved only in fragments, the saved material will no doubt reveal a strong genetic and cultural blending, rooted in the need for practical everyday life.

RESEARCH PLAN

The first stage of research we need to register all known established or researched data, by creating a bibliography of all published papers, works, essays and monograph books.⁵ In research of archives, we need to make regestas (copies) of documents, lists of funds and archives, and their contents. It all needs to be publicized to make it available to as many researchers as possible. Besides, it is important to have a consistent popularization of research results,

⁴ H. Petrić, O podravskoj historiografiji, Podravina, vol. 3, br. 5, Koprivnica 2004.

H. Petrić, On Podravina historiography, Podravina, vol. 3, no. 5, Koprivnica 2004.

⁵ Dio prikupljene bibliografije je objavljen u knjizi D. Feletar, H. Petrić, Bibliographia Podraviana – Izbor literature o Podravini, Koprivnica 2001.

Part of collected bibliography was published in the book by D. Feletar, H. Petrić, Bibliographia Podraviana – Selected publications on Podravini, Koprivnica 2001.

poput povijesnih društava Koprivnica i Križevci i sl.⁶

S obzirom na postojeću strukturu istraživača trebalo bi istovremeno nastaviti sa započetim istraživanjima ranog novog vijeka (cca 16-18. st) te 19. stoljeća, ali ne bi trebalo zanemariti ni razdoblja za koje postoje istraživači koje se već bave određenom temom iz srednjeg vijeka ili 20. stoljeća. Trebalo bi usmjeriti rad određenih grupa prema ekohistoriji, demografskoj, vjerskoj, upravnoj, prosvjetnoj, agrarnoj, prometnoj, urbanoj, trgovačkoj, vojnoj, kartografskoj, manufakturno-industrijskoj i kulturnoj povijesti. Dio istraživanja bi se morao kreirati i u hodu. Možda bi bilo dobro napomenuti da samo u Republici Hrvatskoj ima preko stotinu osoba koje u središte svojih proučavanja stavljaju neki problem koji bi mogao pripadati ovim istraživanjima pa bi te individualne istraživače trebalo, koliko je to moguće, povezivati i usmjeravati k zajedničkom cilju. K tome treba priborjiti i potencijalne istraživače iz Austrije, Slovenije, Mađarske i drugih prostora.

PODRAVSKO VIŠEGRANIČJE IZMEĐU MIKRO- I MAKROHISTORIJE

Na području Podravskog višegraničja ništa nije jednostavno istraživati jer je svaki problem strukturalno kompleksan. Prije svega iziskuje pristupe primjerene "povijesti odzdo", ali i istovremeno i "povijesti odozgo", svaki pretpostavlja višestruko križanje jednih i drugih pristupa. Povijest Podravskog višegraničja uvijek mora biti prepoznatljiva u svojim imperijalnim obzorjima (uvjetno: "odozgo"), ali i uvijek i prije svega u svom vlastitom prostoru, u povijesnom smislu (uvjetno: "odozdo").⁷ Ona bi morala korespondirati s istraživanjima povijesti

which can be supported by help of historic societies of Koprivnica and Križevci etc.⁶

Taking into consideration the existing structure of researchers, we need to continue with already started research of early New Era (approx. 16-18th century period), as well as the 19th century, not disregarding topics from MiddleAges research already in progress, or the 20th century itself. The group work should be directed towards environmental history, demography, religion, administration, education, agrarian reform, traffic, urban tradition, trading, military, cartography, industry and culture as parts of history. A part of research could be created along the way. Perhaps it is necessary to mention that in Rep. of Croatia there is more than a hundred individuals, with research that could be linked in some way to this particular research; these researchers should be contacted, connected and directed towards the same scientific goal, if possible.

Beside these researchers, there are potential researchers in Austria, Slovenia, Hungary and other countries.

PODRAVINA MULTI-BORDERED REGION BETWEEN MICRO- AND MACRO-HISTORY

Podravina multiple-bordered region is a complicated area of research, as each of the problems tied to it is structurally complex. First of all, it takes an approach for "history from below" but at the same time a completely different one "history from above", while each approach represents multiple crossing of both strategies. History of Podravina multiple-bordered region has to be recognizable in its imperial horizons (loosely, "from the above"), but primarily in its own environment in historic sense of the word (loosely, "from the below").⁷ It should

⁶ Ova društva imaju svoje prostore na webu: <http://www.podravina.net/>; <http://www.krizevci.net/povijesno-drustvo/>
These societies have their own web pages here <http://www.podravina.net/>; <http://www.krizevci.net/povijesno-drustvo/>

⁷ D. Roksandić, *Triplex Conifinium*, Prilozi, 30, str. 43-61.

Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva, ali i biti sastavni dio naroda Podravskog višegraničja - hrvatskog, slovenskog, srpskog, mađarskog i austrijskog. Mogući pregled istraživačke problematike svakako bi uključivao sljedeća gledišta:

1. Podravsko višegraničje i ekohistorija

Ovaj tip istraživanja bi se bavio Podravskim višegraničjem posebno sa stajališta otvorenosti prema prostorima Panonske nizine, u smjeru Alpi, ali i prema Dinarskom gorju i Jadranskom moru. Iako je Habsburška Monarhija pretežno alpska i planinska, a Osmansko Carstvo pretežno dinarsko, balkansko, obje imperije prelaze granice jednostrane identifikacije, a to još više vrijedi za njihove podanike u Podravskom višegraničju, koje predstavlja kontaktni prostor između Panonske nizine i Alpa s otvorenošću prema dinarskom i jadranskom prostoru. Iako su ekohistorijska istraživanja na ovom prostoru tek na početku postupno se vide jasni pomaci.⁸ Veliki je izazov transdisciplinarno istraživanje ekonomske povijesti⁹ i ekohistorije ovih prostora.¹⁰

correspond to research of history of the Hapsburg and the Ottoman Empires, but also represent the history of nations in Podravina multiple-bordered region - nations like Croats, Slovenes, Serbs, Hungarians and Austrians. A review of researchers' issues should definitely have the following viewpoints:

1. Podravina multiple-bordered region and Environmental history

This type of research would be occupied with Podravina multiple-bordered region in terms of its openness to Pannonian Valley, towards the Alps, but also towards Dinara Mountain and the Adriatic Sea. Although the Hapsburg Monarchy was primarily an alpine and/or mountain area, while the Ottoman Empire was primarily Dinara- and Balkan-based, both empires had reached beyond single identification; this applied even more so for their respective subjects, people in Podravina multiple-bordered region, being a contact area between the Pannonian Valley and the Alps, opened towards Dinara and the Adriatic Sea. Although the environmental history research in this area is in its early, beginning stage, we can already see clear advance in this respect.⁸ It's a great challenge to have a transdisciplinary research of economic history⁹ and environmental history of these areas.¹⁰

⁸ Izvedni projekt «Podravsko višegraničje» međunarodnog istraživačkog projekta «Triplex Confinium» je 2003. u Koprivnici organizirao međunarodnu znanstvenu konferenciju «Ekohistorija Podravskog višegraničja». Sažeci priopćenja iznesenih na znanstvenom skupu su dostupni na <http://www.podravina.net/Radovi/radovi.html>.

The project «Podravsko višegraničje» (Podravina multiple-bordered region), as a part of an international research project «Triplex Confinium» in 2003 in Koprivnica organized an international scientific conference «Environmental history of Podravina multiple-bordered region». Excerpts and summaries from the conference are available on the web page <http://www.podravina.net/Radovi/radovi.html>.

⁹ U tu svrhu je osnovan 2002. Centar za ekonomsku i socijalnu povijest Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta. <http://www.ffzg.hr/pov/zavod/eksoc.htm>

This is why in 2002 the Center for economic/social history at Dept. of Croatian history at Zagreb Univ.School of Liberal Arts was established, see at <http://www.ffzg.hr/pov/zavod/eksoc.htm>

¹⁰ Godine 2005. osnovano je Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, te je pokrenut znanstveni časopis «Ekonomika i ekohistorija» http://hr.wikipedia.org/wiki/Ekonomika_i_ekohistorija.

In 2005, a Society for environmental and economic history was founded, and a scientific magazine started «Economics and economic history», see at http://hr.wikipedia.org/wiki/Ekonomika_i_ekohistorija.

2. Podravsko višegraničje na razmeđu Podunavlja, alpskog i jadranskog prostora

Ova istraživanja bi obradila ne samo povijesno-geografske značajke i posebnosti kroz stoljeća s ukazivanjem na najvažnije odrednice razvojnih procesa, nego i raznorodnosti te spajanja ovih povijesnih mezoregija. Posebna bi se pozornost usmjerila na rijeke Dravu i Muru te njihove pritoke kroz prednosti i nedostatke uz obradu svih relevantnih "push" i "pull" faktora.

3. Povijest Podravskog višegraničja u obzoru civilizacijskih i kulturnih paradigmi Osmanskog Carstva i Habsburške Monarhije

4. Baština srednjovjekovlja - Ustanovljavanje i rekonstrukcija srednjovjekovne toponimije i topografije na području Podravskog višegraničja kao prilog povijesno-geografskim istraživanjima

Još je uvijek neistražena i neiskorištena relativno bogata građa za srednjovjekovnu topografiju i toponimiju kraja uz rijeku Dravu i njene pritoke. Najveći se dio građe čuva u Hrvatskom državnom arhivu, Nadbiskupskom i Kaptolskom arhivu te Arhivu HAZU u Zagrebu, u Pokrajinskom arhivu u Mariboru, raznim ljubljanskim arhivskim zbirkama, Mađarskom državnom arhivu u Budimpešti, austrijskim arhivima itd. Iscrpnom analizom ove građe (korištenjem terenskih istraživanja uz kartiranje - raspitivanjem o današnjem nazivlju sistemskim radom - od sela do sela, od polja do polja itd.), te uz komparaciju sa ranonovovjekovnim sličnim izvorima (pogotovo kartografskim), moguće je doći do rekonstrukcije srednjovjekovne toponimije i topografije, što je vrlo važno za poznavanje prostornog okvira ovog područja.

2. Podravina multiple-bordered region in between Podunavlje the Alps and the Adriatic Sea regions

The research here should cover not only the historic-geographic characteristics or features throughout centuries, pointing out to most important directions in development processes, but also diversity and blending of these mezoregions. A special attention should be paid to rivers Drava and Mura and their affluent streams, showing advantages and/or drawbacks, processing all relevant "push" and "pull" factors.

3. History of Podravina multiple-bordered region in view of civilizational and cultural paradigm of the Ottoman Empire and Hapsburg Monarchy

4. Medieval heritage - establishing and reconstruction of medieval toponymy and topography in Podravina multiple-bordered region, as a contribution to historic-geographic research

The rich, historic sources for medieval topography and toponymy of areas along River Drava and its affluent streams are still widely unresearched and unused. Majority of sources is being kept at Croatia's State Archives, Archbishop's and Cathedral archives, and HAZU archives in Zagreb, at Regional archives of Maribor, various archives in Ljubljana, at Hungary's State Archives in Budapest, Austrian archives etc. A comprehensive analysis of these sources (use of field research with mapping - finding about today's toponyms through systematic work - (from a village to a village, from a field to a field etc., with using early medieval sources of similar status (especially cartographic), it's possible to reach a reconstruction of medieval toponymy and topography, which is very important if we want to know spatial environment of this region.

5. Stvaranje, razvoj i nestanak kasnosrednjovjekovnih gradskih naselja na prostoru Podravskog višegraničja

Na području Podravskog višegraničja u kasnom srednjem vijeku postojalo je više gradskih naselja tipa trga, trgovišta ili privilegiranog grada. Istraživanjima njihovog nastanka, razvoja, zastoja i/ili nestanka dao bi se doprinos urbanoj historiji u njenom europskom kontekstu. Tu je bitno preispitati terminologiju, stvaranje centralnih funkcija (kroz crkvu, sajmove, neagrane djelatnosti, utvrde - opne i jezgre gradova), kulturu i administraciju te socijalne sukobe i demografske tokove, u mjeri u kojoj je to moguće istražiti na temelju raspoloživih izvora. Koliko je pri ovome moguće, proučila bi se srednjovjekovna urbana društva.

6. Komunikacije i veze Podravskog višegraničja s ostalim prostorima u kasnom srednjem i ranom novom vijeku

Riječ je prije svega o osobnim komunikacijama i vezama tj. mobilnosti pojedinaca. Pri tome bi obrada građe bila usmjerena na veze s okolnim prostorima unutar ovog društvenog prostora te na veze s prostorima izvan prostora Podravskog višegraničja. Osobitu pažnju treba posvetiti intelektualnim komunikacijama posebno studenata iz Podravskog višegraničja na europskim sveučilištima o čemu je do sada bilo relativno malo riječi. U okviru toga je potrebno obraditi građu sveučilišnih centara u Beču, Grazu, Padovi, Bologni, Krakovu, Trnavi itd. Također valja uzeti u obzir marginalne skupine, hodočasnike, putnike, vojnike i sl. Pri tome valja voditi računa i o unutarnjim migracijama te mobilnostima raznih društvenih skupina i pojedinaca unutar prostora Podravskog višegraničja.

5. Creation, development and disappearance of late medieval urban settlements in the territory of Podravina multiple-bordered region

Podravina multiple-bordered region in late medieval times had several urban settlements with the same characteristics, ie. townsquare, market-place or free royal borough charter. Research of their creation, development, stagnation and/or disappearance would contribute to research of urban history in its European context. Here we need to question terminology, creation of central functions (through church, trade fairs, non-agrarian activities, fortification - as outer shields and/or town cores), culture and administration, as well as social conflicts and demographic flows, as much as possible, based on available sources. It should research as much as possible the then existing medieval urban societies.

6. Communication and ties of Podravina multiple-bordered region with other regions in late Medieval and early New Era

The communication primarily refers to individual communication of individuals and their relationships, or mobility of individuals. Research of historic sources should be directed at personal ties to surrounding areas within a single social entity, and such ties outside the area of Podravina multiple-bordered region. Particular attention should be paid to intellectual communication(s) of students from Podravina multiple-bordered region, studying at European universities (the subject covered in relatively small scope). In particular, the universities that should be covered are those in Vienna, Graz, Padua, Bologna, Krakow, Trnava etc. Also, we need to consider marginal groups like pilgrims, travelers, soldiers, etc. We should also include internal migrations and mobilities of different social groups and individuals within the area of Podravina multiple-bordered region.

7. Mijena i gibanja stanovništva u 19. i 20. stoljeću

Uz unutanje migracije između pojedinih mikroregija unutar Podravskog višegraničja kao povijesne mezoregije, težište ovih istraživanja bile bi vanjske migracije. Tu bi do izražaja došla masovna iseljavanja u prekomorske, ali i europske zemlje. Obradili bi se, u mjeri koliko to dopuštaju izvori, pojedinci i veće skupine koji su sudjelovali u mjenama i gibanjima stanovništva.

8. Temeljne promjene u prostornoj slici naseljenosti i sastavu stanovništva Podravskog višegraničja

U sastavu ovih istraživanja povijesno-geografske, ali i povijesno-demografske naravi promatrala bi se temeljne promjene u prostornoj slici naseljenosti i sastavu stanovništva Podravskog višegraničja, na temelju relativno bogate sačuvane građe. Riječ je o pojavama koje bi promatrali u "dugom trajanju" od vremena neposredno prije ratova između Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva i za vrijeme tih ratova te sukoba, preko procesa obnove pa do novijih promjena naseljavanja (u 19. stoljeću). Kod ovoga istraživanja ne bi smjeli zaboraviti da se radi o izuzetno dugom vremenskom periodu - od oko četiri stoljeća u kojem su se događali brojni migracijski procesi koji su uvjetovali stvaranje današnje slike naseljenosti i sastava stanovništva Podravskog višegraničja.

9. Komparativna istraživanja agrarnih društava, poljoprivrede, zemlje i vlasništva nad zemljom u Podravskom višegraničju

Agrarna društva i poljoprivredna proizvodnja u najrazličitijim aspektima doživljavali su od 15. do 20. stoljeća promjene. Cilj ovih istraživanja bio bi komparirati kako su se razvijala agrarna društva i poljoprivredna proizvodnja u zapadnom (civilnom) i

7. Changes and migrations of population in the 19th and 20th centuries

The focus of this research should be on external migrations, but it should also cover internal migrations between certain micro-groups of Podravina multiple-bordered region as a historic mezoregion. It should cover mass migrations to overseas lands, but also to other European countries as well. Research should, as much as sources would permit, cover individuals and larger groups who participated in changes and migrations of population.

8. Thorough changes in spatial migration density and population of Podravina multiple-bordered region

This research should include history and geography aspects, as well as historic-demographic nature of changes in spatial population density and in structure of population of Podravina multiple-bordered region, based on relatively rich sources preserved. It's the "long-lasting" aspects, from the period prior to the armed conflicts between the Hapsburg and the Ottoman Empires, during the conflicts and into the processes of recuperation and rebuilding, all up to new resettlements (in the 19th century). In this research we should not forget the fact that it's a very long period of time - around four centuries long - in which numerous migrations had occurred, affecting today's population, settlement charts and structure of inhabitants in Podravina multiple-bordered region.

9. Comparative research of agrarian societies, farming, land and ownership over land in Podravina multiple-bordered region

In the period from 15th to 20th century, the agrarian societies and agricultural production had been exposed to the most different changes. This research should aim at studying and comparing these agrarian societies, their growth and development, their agricultural

istočnom (vojnom) dijelu Podravskog višegraničja, koje su bile razlike i sličnosti među njima, kolika je bila komunikacija između njih, kako su agrarni odnosi utjecali na razvoj (ili nazadak) poljoprivredne proizvodnje, kakav je bio učinak uvođenja inovacija u poljoprivredi na istoku i zapadu Podravskog višegraničja, kakva je bila struktura agrarnih obitelji, koje su razlike i sličnosti u svakodnevici te mentalitetima itd. Prethodno je pri tome potrebno provesti čitav niz mikrohistorijskih istraživanja agrarne historije.

10. Gradska i "djelomično gradska" društva u ranom novom vijeku

Istraživanja ranonovovjekovne urbane historije na prostoru Podravskog višegraničja mogu dati prilog poznavanju pograničnih urbanih društava. Tada su postojali gradovi - npr. Maribor, Nagyanizsa, Koprivnica, Križevci, Varaždin, Ormož, Ptuj itd.; trgovišta - npr. Csurgo, Legrad, Čakovec, Prelog, Kotoriba, Ludbreg itd.; te niz ruralnih naselja sa nekim urbanim elementima u kojim su živjela, uvjetno rečeno, "djelomično gradska" društva, a takvih je naselja bilo relativno mnogo. Tu bi se mogla obaviti brojna komparativna istraživanja čitavog niza procesa, naravno, u onoj mjeri koliko je to moguće u skladu sa sačuvanošću građe.

11. Promet uz Dravu i Muru desnom i lijevom obalom; rijeke Drava i Mura kao plovidbeni putovi

Promet je izuzetno važna komponenta u svakodnevici na ovom prostoru. U istraživanjima bi bilo potrebno obraditi cestovni, vodeni i željeznički promet, prometala i vozare, šajkaše i lađare. Odnos državnih vlasti prema tom prometu u raznim periodima i s raznih državnih ciljeva su također potrebni za proučavanja.

production in western (civil) and eastern (military) parts of Podravina multiple-bordered region, what differences and similarities they had between them, what level of communication they had, how their agrarian relations influenced growth (or decline) of agricultural production, what effects farming innovations had in the east and the west of Podravina multiple-bordered region, what kind of structure of agrarian families they had then, what differences and/or similarities in everyday life, in mentalities of people, etc. Before all that, we should undertake a number of microhistoric studies of agrarian history.

10. Urban and "partially urban" societies in early New Era

Research of early New Era urban history in Podravina multiple-bordered region can contribute to better understanding of border urban societies. In those days, we had towns like Maribor, Nagyanizsa, Koprivnica, Križevci, Varaždin, Ormož, Ptuj etc; market-places like Csurgo, Legrad, Čakovec, Prelog, Kotoriba, Ludbreg etc; a number of rural settlements with certain urban elements with "partially urban" society, with a relatively large number of such settlements. Many comparative studies and research of a number of processes could be undertaken here, as much as the sources and how well they are preserved.

11. Traffic alongside rivers Drava and Mura on both sides, the right and the left banks; Rivers Drava and Mura as navigable pathways

Traffic was extremely important component of everyday life in this region. Research should include separate studies of road, river and railway traffic, with different transport vehicles, ferries and boats. Also, we should target government authorities and their attitude toward traffic in different periods, with different state goals were aimed to be fulfilled etc.

12. Obrt, trgovina, industrijalizacija i financijske ustanove Podravskog višegraničja

Nosioci obrta (ranije cehova), trgovine, industrijalizacije i financijskih ustanova su važni za istraživanja kao i vrsta robe koja se proizvodi i kojom se trguje. Zanimljiva bi bila obrada cijena, sajmovi u trgovištima i gradovima te pri veleposjedima, reforme sajмова, uredbe i propisi. Istraživanja bi obuhvatila i poteškoće u obrtu, trgovini, industriji i financijskim ustanovama.

13. Vojnokrajiška uprava, funkcioniranje slobodnih i kraljevskih gradova, seoska uprava, kotarevi, županijski sustavi i podžupanije

Tu su do izražaja dolazili postojeći ali i strani utjecaji u izgradnji upravnog sustava. Napravila bi se nacionalna analiza gradskih činovnika, propisi i uredbe odozgo te traženja odozdo kao i učinkovitost odnosno neučinkovitost tih upravnih sustava.

14. Vlastelinstva i posjedi na širem prostoru Podravskog višegraničja

Proučavanje vlastelinstava i posjeda na širem prostoru Podravskom višegraničju može nam dati čitav niz odgovora na pitanja o društvenim, demografskim i gospodarskim promjenama koje su bile važne za život na ovim prostorima, a od 18. stoljeća potrebno je istraživati njihov daljnji razvoj i protomodernizaciju na ovom prostoru. Na ovom prostoru postoji, u većoj ili manjoj mjeri, sačuvana građa za vlastelinstva i posjede. Komparativnom metodom (uspoređivanja posjedovne strukture na hrvatskom, štajerskom i mađarskom području) moguće je doći do čitavog niza rezultata istraživanja.¹¹

12. Crafts, trades, industrialization and financial institutions of Podravina multiple-bordered region

Participants in crafts, trades, industrialization and financial transactions are important targets of research, as well as the goods being manufactured and traded with. It should be interesting to research the prices of goods in those days, trade fairs in marketplaces and towns, as well as at feudal estates, reforms in trade fairs, local legislation and regulations. Research should process difficulties in crafts, trades, industry and financial transactions.

13. Military Order administration, functioning of free royal boroughs and towns, rural administration, regions, counties and sub-counties

Here we should target the existing domestic and foreign influences in building administrative systems. We should have a nation-wide analysis of town administration, clerks, regulations, and guidelines imposed vertically "from the above", as well as requests and demands "from the below", plus the efficiency (inefficiency) in those administrative systems.

14. Feudal estates and manors on a greater area of Podravina multiple-bordered region

Research of feudal estates and manors in a greater Podravina multiple-bordered region could provide a wide range of responses on social, demographic and economic changes of vital importance in these areas; we should research their further growth after 18th century as a proto-modernization in these areas. Here we have, in better or worse shape, preserved documents that cover feudal estates and manors. By using a comparative method of ownership structure comparison in Croatian, Styrian and Hungarian regions we can have a multitude of research results.¹¹

15. Etnokonfesionalne promjene na prostoru Podravskog višegraničja u ranom novom vijeku (katolička crkva, pravoslavlje, protestanti, grkokatolici, židovstvo, islam...)

U drugoj polovici 16. stoljeća javlja se protestantsko stanovništvo, istovremeno dolazi pravoslavno stanovništvo. U 17. stoljeću je na ovom prostoru bilo vrlo važno pitanje crkvene unije i proučavanje procesa katoličke obnove. Potrebno je organizirati sustavna istraživanja razvoja katoličke i pravoslavne crkvene infrastrukture u 17. i 18. stoljeću, ali i dolazak židovskog stanovništva. Potrebno je proučiti kakva je bila uloga katoličke crkve. Pokušali bi se objasniti odnosi između različitih vjera i crkava na ovom prostoru u ranom novom vijeku, njihova "slika o drugome", i sl. Kod ovih istraživanja moguće je primijeniti komparativna istraživanja između urbanih i ruralnih društava, zapada i istoka te nizinskih i briježnih područja. To je etnokonfesionalna povijest ovog prostora u ranim novovjekovnim sociokulturnim, socioekonomskim, etnolingvističkim i etnokonfesionalnim integracijskim i dezintegracijskim procesima u Hrvata, Srba, Mađara, Slovenaca, Austrijanaca, Židova i drugih u habsburškim i osmanskim granicama. Također bi bilo potrebno obraditi organizaciju vjerskih ustanova, izgradnju crkava i mrežu crkvenih institucija, ideologije, ispreplitanje gospodarskih i vjerskih interesa, trajanje ovih struktura i tko ih mijenja.¹²

15. Ethno-confessional changes in Podravina multiple-bordered region in early New Era (Catholic Church, Orthodox Church, Protestants, Greek Catholics, Judaism, Islam)

In the second half of 16th century, we had Protestants and Orthodox population arriving at the same time here. In 17th century, an important issue here was the church union and processes of Catholic revival. We should organize systematic research of growth of Catholic and Orthodox Church infrastructures in 17th and 18th centuries, but also the coming of Jews. The role of Catholic Church should be examined and researched. This should lead to better understanding of interrelations between different faiths and churches in this region in early New Era, their "image in the eyes of other denominations" etc. In this research, we can apply comparative studies between urban and rural societies, between the east and the west, between lowlands and highlands. This is ethnic confessional history of this region in early New Era's socio-cultural, socioeconomic, ethnolinguistic and ethnoconfessional integrational and disintegrational processes of Croats, Serbs, Hungarians, Slovenians, Austrians, Jews and others within the Hapsburg and the Ottoman Empires. Also, we should research and process organization of religious institutions, building of churches and networks of church institutions, ideologies, intertwining of economic and religious interests, life of these structures and who changed them etc.¹²

¹¹ Od početka 2005. godine pri Ministarstvu obrazovanja, znanosti i športa Republike Hrvatske te Ministarstvu za visoko školstvo, znanost in tehnologiju Republike Slovenije registriran je bilateralni hrvatsko-slovenski istraživački projekt "Trgovišta i vlastelinstva uz rijeke Dravu i Muru u ranom novom vijeku (cca 15. do 18. stoljeće)" (s hrvatske strane vodi prof. dr. Drago Roksandić iz Zagreba, a sa slovenske doc. dr. Andrej Hozjan iz Maribora).

Since early 2005, at Ministry for education, science and sports of Croatia, in collaboration with Slovenia's Ministry of academic education, science and technology have a joint research project "Marketplaces and feudal estates along the Rivers Dravu and Mura in early New Era (from around 15th to 18th century"; Croatian part is led by prof. dr. Drago Roksandić from Zagreb, Slovenia part by doc. dr. Andrej Hozjan from Maribor.

¹² Izvedbeni projekt "Podravsko višegraničje" međunarodnog istraživačkog projekta "Triplex Confinium" je 2002. u Križevcima organizirao međunarodnu znanstvenu konferenciju "Etnokonfesionalne promjene na području Križevačke županije i Varaždinskog generalata u ranom novom vijeku (cca 1450.-1800.)". <http://www.krivevci.net/povijesno-drustvo/hr/novosti.html>

Special project "Podravina multiple-bordered region" is a part of an international research project "Triplex Confinium" and in 2002 organized in Križevci an international scientific conference "Ethnic confessional changes in Križevačka County and Varaždin Generalate in early New Era (around 1450 - 1800) ".

16. Vjerske konverzije na Podravskom višegraničju

U ovom dijelu istraživanja pozornost treba posvetiti pučkoj religioznosti, vjerskim zajednicama, državnim interesima i vjerskim identitetima. Podravsko višegranje je prostor gdje je od ranoga novog vijeka sa slavenskobalkanske strane, u crkvenom smislu, ostvaren jedan od najdublje povijesno ustaljenih prodora istočnog kršćanstva prema zapadu te od istoga doba jedan od najdubljih povijesno ograničeni prodor islama (okolica Kaniže, Prekodravlje, okolica Virovitice itd.).

17. Komparativna istraživanja trajanja i promjene u sociodemografskim i etno-demografskim strukturama Podravskog višegranja

Povijesna demografija je vrlo važna za poznavanje procesa koji su se od sredine 17. do kraja 19. stoljeća odvijali na podravskom prostoru. Povijesno-demografskoprčavanja bi se temeljila uglavnom na obradi i analizi matičnih knjiga rođenih, umrlih i vjenčanih. Najstarije matične knjige su sačuvane od sredine 17. stoljeća. Osim matičnih knjiga koristili bi se i drugi raspoloživi izvori - vojni popisi, kanonske vizitacije, vlastelinski spisi, dokumentacija gradova i trgovišta. Težište povijesno-demografskih istraživanja bi bilo na komparaciji između vojnog i civilnog dijela, a mogli bi se komparirati demografski procesi između gradskih i ruralnih naselja, raznih prostornih cjelina unutar Podravskog višegranja i sl.

18. Razvoj školstva i opismenjavanja te knjižne kulture stanovništva Podravskog višegranja kroz komparativna istraživanja

Iako prve podatke o školstvu na ovom prostoru imamo iz oko 1480. (Varaždinske Toplice), 1582. (Lepoglava - gimnazija),

16. Religious conversions in Podravina multiple-bordered region

This part of research should concentrate on people's religious attitudes, confessions, state interests and religious identities. Podravina multiple-bordered region is the area where, from early New Era (from a Slav/Balkans side in church relations) there was one of historically deepest penetrations of Orthodox Christianity into the West; from that time onwards, one of historically deepest limited penetrations of Islam (vicinity of Kaniža, Prekodravlje, Virovitica etc).

17. Comparative research of length and changes in sociodemographic and ethno-demographic structures of Podravina multiple-bordered region

Historic demography is very important for having knowledge on processes which were undergoing in the period from mid 17th century until the end of 19th century in Podravina multiple-bordered region. Historic-demographic studies should be based on processing and analysis of registers of births, deaths and marriages. The oldest records preserved date back to mid 17th century. Beside birth, death and marriage records, we should use other available sources - military records listings, cannonic visitations, landlords' records of feudal estates, documentation of towns and marketplaces. The focus of these historic-demographic studies should be on comparison between the civic and military parts; we could compare demographic processes between urban and rural settlements, different spatial areas within Podravina multiple-bordered region etc.

18. Development of education and literacy, book-reading in population of Podravina multiple-bordered region in comparative research

Although the first data on school system of this region date back to 1480 (Varaždinske Toplice), 1582 (Lepoglava - comprehensive

1588. (Varaždin), 1590. (Koprivnica) odnosno oko 1640. godine (Drnje, Ivanec, Štrigova, Prelog, Selnica, Belica, Donji Vidovec, Murska Sobota, Mursko Središće, Nedelišće), 1645. (Ruše kod Maribora) itd, više građe o školstvu (ponajprije crkvenom) imamo od početka 18. stoljeća. U okviru ovih proučavanja polazište bi bilo na proučavanju razvoja školske infrastrukture, ali i na primjenama zakonskih rješenja sa težištem na komparativnim proučavanjima razvoja školskih sustava u civilnom i vojnom dijelu Podravskog višegraničja. Pri tome se može proučavati porast učestalosti pohađanja škole i opismenjavanja te pokušaji i načini širenja obrazovnih sustava. Također bi bilo potrebno analizirati jezik dokumenata, kao i komparirati prosvjetu pod kontrolom crkve sa onom koja je bila pod kontrolom države.

19. Pravni sustav u međugraničju mađarskog i austrijskog prava

Bilo bi potrebno obraditi raznolikost primjene pravnih sustava mađarskog i austrijskog prava, te koliko su ona djelovala na različite društvene strukture.

20. Ratovi, vojničke organizacije i krajiški obrambeni sustavi na području Podravskog višegraničja

Ovim istraživanjima bila bi, između ostaloga, izvršena komparacija obrambenih sustava u Podravskom višegraničju. U okviru proučavanja usporedili bi se krajiški sustavi u Habsburškoj Monarhiji i Osmanskom Carstvu uz rijeke Dravu i Muru. Također bi se obradio odnos prostora (i ljudskih zajednica) koji se nalazio u neposrednoj blizini ili u sastavu krajiških obrambenih sustava sa pozadinskim prostorima i obrnuto. Uz to bi se istražilo kako reorganizacije vojnog sustava utječu na zanimanja i međudnos (npr. prijateljstva i sukobi), na izgradnju naselja itd.

school), 1588 (Varaždin), 1590 (Koprivnica) and around 1640 (Drnje, Ivanec, Štrigova, Prelog, Selnica, Belica, Donji Vidovec, Murska Sobota, Mursko Središće, Nedelišće), 1645 (Ruše nearby Maribor) etc, more historic data on schools (primarily church schools) are from 18th century. Research of these should focus on school infrastructure development, as well as on application of laws, based on comparative research of school systems in civic and military parts of Podravina multiple-bordered region. We could study an increase in school attendance and literacy, and the efforts and methods of growth of educational systems. We should also analyse the language of documents, and compare education under the church wing to the state-provided education.

19. Legal system in between Hungarian and Austrian law

We should process differences in application of different legal systems of Hungarian and Austrian law, as well as the influence it had on different social structures.

20. Wars, military organizations and Military Border defense systems in Podravina multiple-bordered region

This research should, among other things, make a comparison of different defense systems existing in Podravina multiple-bordered region. The studies here should compare Military Border systems within the Hapsburg and the Ottoman Empires along rivers Drava and Mura. Also, it should process relations between areas (and human societies and settlements) in immediate vicinity or inside Military Border defense systems, with rear areas and vice-versa. Besides, it should be researched how military reorganization influenced a choice of work, occupation and interrelations (i.e. friendships, conflicts), on building of settlements etc.

21. Kultura i običaji Podravskog višegraničja

Proučavanje običaja je započelo još početkom 20. stoljeća a na temelju uputa koje je načinio Antun Radić kao tajnik Matice hrvatske. Ono što je do danas objavljeno od strane stručnih etnografa ili pučkih pisaca-sakupljača već je znatan opus koji se ne može zanemariti u traženju obrazaca ili izvora za ponašanje pojedinih društvenih skupina. Bogati opus narodnih pjesama, kola i priča, koje često imaju svoje izvorište u kulturama drugih naroda i koje su se ukorijenile na ovom prostoru, plijene pažnju etnomuzikologa već više desetljeća, ali bi trebali biti predmet istraživanja povjesničara, koji u njima mogu naći elemente prožimanja, upoznavanja, stvaranja nove šire kulture, ili jednostavno preuzimanja tuđih vrijednosti kao svojih, s time da postoje i obratna kretanja, tj. davanja sebe drugima. Kulturna baština ovog kraja je ogromna i vrlo bogata, ali još nije spoznata ili barem prepoznata kao općeeuropska, a svakako srednjoeuropska vrijednost. Istražili bi se jedinstvo i razlike u narodnoj kulturi, vjerske i regionalne razlike, prenošenje narodne kulture, tradicionalni oblici, poklade, mitovi i običaji. Posebna bi se pozornost dala mijenama u narodnoj kulturi i društvenim promjenama.

22. Kulturno-povijesni spomenici u Podravskom višegraničju

Ova istraživanja bi obuhvatila proučavanje postojeće kulturno-povijesne materijalne baštine (npr. upravne građevine, obiteljske građanske i seoske kuće, dvorce, kurije, perivoje, crkvene i vojne objekte itd.), ali i onaj dio materijalne baštine koji više ne postoji (npr. utvrda Novi Zrin, mauzolej Zrinskih u Šenkovcu, Streza itd.). Dio istraživanja bi se morao provoditi na izvornom pisanom i slikovnom materijalu, a dio na terenu. Ova istraživanja su posebno zanimljiva jer u proučavanju materijalnih tragova otkrivaju međudnose i prvenstveno kulturne

21. Culture and customs of Podravina multiple-bordered region

Studies of customs started in early 20th century, based on guidelines made by Antun Radić, who was secretary of Matica hrvatska at the time). What has been published until today by professional ethnographers or plebeian writers (collectors) is quite an opus, which cannot be neglected in search of a pattern and origins of behaviour for a certain social group. A rich opus of folk tale, songs, dances, often originating in cultures of other nations, rooted in this region, bring attention of ethnography and musicology experts for decades, but should also be subjects of research by historians too, who could find elements of penetration, introduction and creation of a new, wider culture, or simply taking over other nations' values as their own, with retrograde effect of giving own culture to others. Cultural heritage of this region is vast and very rich, yet not fully researched or recognized as a wholesome European culture, of Central European values. Research should probe into unity and differences in popular culture, religious and regional differences, traditional culture and its various forms, carnivals, myths and customs. Special attention should be paid to changes in popular culture and social changes.

22. Cultural - historical monuments in Podravina multiple-bordered region

This research should cover studies of existing cultural-historical material heritage (i.e. administrative buildings, urban and rural family homes, castles, manors, parks, church and military buildings, etc.), as well as that part of material heritage that no longer exists (i.e. fort of Novi Zrin, Zrinski mausoleum in Šenkovec, Streza etc.). A part of research should be conducted over the original written and visual material, a part in field work. This research is particularly interesting in studies of material leads, providing an insight into interrelations between cultural spheres of

utjecaje unutar Podravskog višegraničja, ali i izvan ovog prostora.

23. Marginalne skupine i Podravsko višegraničje

Pri tome je posebno zanimljiv svijet marginalnih skupina u vezi s migracijama stanovništva. Ova istraživanja bi se osim pokušaja definiranja i klasifikacije marginalnih i isključenih, bavila i institucijama društvene prevencije.

24. Epidemije, bolesti, glad, poplave, potresi i požari u Podravskom višegraničju.

Ovim istraživanjima obuhvatile bi se one pojave koje su negativno djelovale ne samo na stanovništvo nego i na prostor u kojem ono živi.

25. Zadruge i urbarijalni odnosi - promjene u zakonodavstvu i svakodnevnom životu seljaštva do sredine 20. stoljeća

Dio agrarnog stanovništva je živio u zadrugama, a do sredine 19. stoljeća su važili urbarijalni odnosi. U ovim bi se istraživanjima osim promjena u zakonodavstvu obradile promjene koje su se odvijale u svakodnevnom životu seljaštva. Težište istraživanja bi bilo usmjereno na 19. i na početak 20. stoljeća.

PROBLEMI PRISTUPA POVIJESTI PODRAVSKOG VIŠEGRANIČJA

U prostoru Podravskog višegraničja povijest imperijalnih sustava, kao i srazovi imperijalnih zbilji, interesa itd., imaju svoju vlastitu povijest, koju je u mnogim gledištima i danas, s više inovacijskih pristupa, moguće izvoditi na marginama povijesti samoga tog prostora pa čak i (uvjetno) neovisno o njemu. Međutim, povijest Podravskog višegraničja je prije svega povijest ljudskih zajednica u tome prostoru u sociokulturnom ili bilo kome drugom smislu, s bilo koje strane granica ili preko svih granica u mjeri kojoj su one same

influence in Podravina multiple-bordered region, but outside this region too.

23. Marginal groups and Podravina multiple-bordered region

Particularly interesting world of marginal groups is related to population migrations. This research should try to define and classify marginal and other excluded groups, and probe into institutions of social prevention.

24. Epidemics, diseases, hunger, flooding, earthquakes and fires in Podravina multiple-bordered region

This research should cover these phenomena, which have negative, adverse effects not only on population, but on the regions they affected.

25. Co-operatives and urbiar relations - changes in legislation and everyday life of peasants up to mid 20th century

A part of agrarian population lived in co-operatives and up to mid 19th century urbiar relations were in place. This research, apart from changes in legislation, should cover everyday life of peasants. A focus should be placed on 19th and early 20th century.

PROBLEMS OF DIFFERENT APPROACHES TO HISTORY IN PODRAVINA MULTIPLE-BORDERED REGION

In the area of Podravina multiple-bordered region, the history of imperial systems, as well as their conflicts, different interests etc., have a history of their own; even today; it's possible to view it from several viewpoints or with innovative approaches, on the margins of history of the very region, sometimes even without considering the region itself (conditionally). Yet, the history of Podravina multibordered region is, above all, the history of human settlements in this region in socio-cultural and any other sense of the word;

pounutrene u njihovoj svakodnevici do razine "trivijalnosti".

KOMPARATIVNA HISTORIJA PODRAVSKOG VIŠEGRANIČJA

Povijest Podravskog višegraničja nužno je istraživati metodama komparativne historije. Prošla zbilja Podravskog višegraničja s bilo kojega njezina civilizacijskog i kulturnog gledišta ima svoja vlastita obzorja. Ona se suočava s istim pitanjima na različite načine, no važno je međusobno ih uspoređivati. Imajući na umu razvojne mogućnosti suvremene svjetske historiografije, izvjesno je da je primjena komparativnih metoda mnogostruko otvoren izazov. U Europi ima vrlo različitih tromeđa, odnosno četveromeđa itd. Svaka od njih je na neki način poseban slučaj, ali svaka već svojom strukturalnom složenosti u dugom povijesnom trajanju, neizbježno uključuje iskustva i pojave koji su uspoređljivi. Većina europskih višemeđa nastaje u imperijalnim srazovima dugog trajanja, ali da bi neki prostor uistinu postao prostorom višemeđe, nužno je da ga prirodna sredina, socio-ekonomske i sociokulturne strukture i integriraju i dezintegriraju. Sve te višemeđe su toliko strukturalno složene da u europskom ranom novom vijeku svaki konflikt na njima ima bilo izravno bilo neizravno dalekosežne europske posljedice ili pak izbjegavanje konflikta na njima ima dalekosežne posljedice za one etnonacionalne zajednice koje neko višegraničje dijeli. U tom smislu u povijesti višemeđa uvijek se pojavljuju neka temeljna pitanja europske povijesti, bar u europskim obzorjima, a time se povećava mogućnost primjene komparativnih metoda.¹³ Tome cilju nastoji, u skladu s mogućnostima, doprinijeti i časopis

either side of the border(s), across and beyond all borders, to the levels of borders' "trivialities" in everyday life of inhabitants here.

COMPARATIVE HISTORY OF PODRAVINA MULTIPLE BORDERED REGION

History of Podravina multiple bordered region must be researched by using methods of comparative history. The past history of this region from any view, either civilizational, cultural or any other, has its own horizons. It confronts with the same questions in different ways, however, it's important to compare them all the time. Having in mind new possibilities in development of contemporary world historiography, it's obvious that use of comparative methods provides a multitude of open challenges. There are many different triborders, four-borders etc. Each of them is a unique, separate case of its own, yet each with its structural complexity in a long historic period unavoidably includes experiences completely comparable. Most European multiple borders were formed in imperial conflicts of considerable length, yet in order that some regions indeed become a multiple-bordered region, it takes its natural environment, socio-economic and socio-cultural structures to integrate and disintegrate. All these multiple-bordered regions are so much structurally complex, that in European New Era times each conflict in such a region would, either directly or indirectly, inflict long-lasting consequences in Europe; or, avoiding conflicts in such a region would ultimately mean long-term consequences for those ethnic communities, who share the region with others. In this respect, history of multiple-bordered regions has always had some key issues of European history, at least in Europe's own view, expanding possibilities to apply a comparative method.¹³ Our

¹³ D. Roksandić, *Triplex Conifinium*, Prilozi, 30, str. 43-61. Engleska verzija je dostupna na <http://www.ffzg.hr/pov/zavod/triplex/goalstc.htm>.

D. Roksandić, *Triplex Conifinium*, Prilozi, 30, str. 43-61. English version is available at <http://www.ffzg.hr/pov/zavod/triplex/goalstc.htm>.

za multidiciplinarna istraživanja "Podravina".¹⁴

UMJESTO ZAKLJUČKA - POVIJEST PODRAVSKOG VIŠEGRANIČJA: IZAZOV PREKO GRANICA TRADICIONALNIH DISCIPLINA

Na ovaj način shvaćena povijest Podravskog višegraničja je u mnogome "transdisciplinarna", a to znači, s jedne strane, da ne može biti svedena na bilo koju pojedinačnu tradicionalnu historiografsku disciplinu. S druge strane, ona nužno mora koristiti metode i istraživačke mogućnosti niza disciplina, od historijske demografije, historijske geografije, sociokulturne historije, historijske antropologije, ruralne i urbane historije, vojne historije pa sve do ekohistorije itd. Pri tome su potrebna izvođenja čitavog niza mikrohistorijskih istraživanja koja će na malom prostoru i u iskustvu razmjerno malih ljudskih zajednica otkrivati iznimnu kompleksnost povijesnih zbivanja i trajanja. Za razliku od mikrohistorije usmjerene na istraživanje razmjerno homogenih ljudskih zajednica mikrohistorija Podravskog višegraničja je već u ishodištu usmjerena na istraživanje razmjerno ili izrazito heterogenih ljudskih zajednica. Ako one to i nisu u socio-ekonomskom smislu, onda to moraju biti u sociokulturnom ili socioreligijskom smislu. Nema pojedinačnih disciplina u humanističkim i društvenim znanostima koje bi mogle apsorbirati ovakvo mnogostranu problematiku. Zato je u ovim istraživanjima nužno staviti težište na "velike teme", koje će s jedne strane biti dovoljno reprezentativne za problematiku u cjelini, a s druge dovoljno inovativne u otvaranju mogućnosti za čitav niz interdisciplinarnih istraživanja.¹⁵ Veći dio materijalne i duhovne baštine koja je nastajala

"Podravina" scientific magazine for multidisciplinary research, in its own limited scope, aims at achieving this.¹⁴

INSTEAD OF A CONCLUSION - HISTORY OF PODRAVINA MULTIPLE- BORDERED REGION: A CHALLENGE BEYOND LIMITS OF TRADITIONAL DISCIPLINES

This side of Podravina multiple-bordered history is in many ways a "transdisciplinary" one: on one hand, it means that it cannot be levelled to any individual, traditional historiographic discipline; on the other hand, as a rule it must use methods and research possibilities found in a number of disciplines, from historical demography, h.geography, socio-cultural history, historical anthropology, rural and urban history, military history - all the way to environmental history, etc. With that, we need to perform a number of micro-historic research studies, which will try to discover (in relatively small space, in the experiences of relatively small human communities) extremely complex history of events. Unlike micro-history, targeting relatively homogenous human communities, micro-history of Podravina multiple-bordered region is -from the start - aimed at research of relatively, or extremely heterogenous human communities. If such communities are not that in socio-economic sense, then they must be so in socio-cultural or socio-religious sense. Here we don't have individual disciplines in humanistic or social studies that could absorb such a complex issue. This is why in this research we need to focus on "great topics" of high importance to represent the problem in its entirety; on the other hand, issues innovative enough to start a whole series of multidisciplinary researches.¹⁵ Most parts of material and intellectual heritage that

¹⁴ Časopis je u Koprivnici 2002. pokrenula današnja izdavačka kuća "Meridijani". Do sada je objavljeno 8 brojeva.

The magazine was started in 2002 in Koprivnica by a publishing house "Meridijani". Until now, they have published 8 volumes.

¹⁵ D. Roksandić, *Triplex Conifinium*, Prilozi, 30, str. 43-61.

tijekom prošlih stoljeća na prostorima Podravskog višegraničja, danas predstavlja važni dio kulturno-povijesne osnovice ovoga područja pa će i ova istraživanja imati potencijalnu praktičnu primjenu u njihovoj eventualnoj revitalizaciji i revalorizaciji.

existed throughout the past centuries in Podravina multiple-bordered region; today it represents an important part of cultural-historical foundations of this region; therefore, this research will have a practical value and application in its possible revitalization and/or revaluation.

Podravsko višegraničje sredinom 17. stoljeća (M. Stier)

